

1868. szept. 14., Erdőhegy – Az 1868-ban építeni kezdett erdőhegyi községháza alapkövébe helyezett emlékirat Körözszy János jegyzőtől, melyben összefoglalja akkori ismeretei szerint a település rövid történetét, ismerteti a lakosság számát, jogállás, nemzetiség és felekezet szerinti összetételét, valamint felsorolja a a megye, a járás és a település világi és egyházi elöljáróit.

Emlékirat, mely az 1868-ik évbe újjonnan épülni kezdő községháza alapkövei közzé tétetett.
Arad megye – Erdőhegy september 14. 1868.¹

Miután a bölts isteni gondviselés akkép örködött Erdőhegy községe felett, hogy keletkezése után még egy század múltán is fennáll, sőt napról napra és időről időre mindenben gyarapodásnak örvend, annyira, miképp mai napon már ódon szerű községi háza helyett méltóbb helyre és a kor ízlésének, és a külkiváalomnak is megfelelőbbet építhet, ezen községház alapzatának építése alkalmából községünk történetére vonatkozólag, s egyszersmind a jelen idő nevezetesebb s érdemlegesebb embereire tekintettel, tudomásul a később kornak, s a nyomunkba lépő ivadéknak, a következőket kívántuk tudomásul hagyni:

Erdőhegy² községe, régibb, hitelesebb, biztos okmányaink szerint az 1758-ik évtől 1763-ikig Szederhely és Karancs lakóhelyekből, szórványos telepekből alakult községgé. Erdőhegy nevét hihetőleg onnan vévén, hogy az akkori Nagy Lunka erdőség itten hegy alakban végződött. Az 1770-ik évi December hó 30-án Aradon tartott megyei gyűlésben községgé proclamáltatott, s ekkor a rendes községek sorába igtattatott; az 1771-ik évi augusztus hó 12-én ünnepélyesen az úrbéres községek közzé igtattatott, és úrbér alá rendeztetett. E község legelső lelkésze volt Kuk Mihály gör[ög]-keleti hitvallású, ki is a község kezdeményes telepedésével 1759-ben foglalta el a hivatalt, előtte más lelkész nem lévén. A magyar ajkúak gyarapodásával az 1772-ik évi Martius hóban a ref[ormátus] hitfelekezetbeliek lelkésze lett Bölöni Sikó Ferencz, a többiek névsorát lásd az anyakönyvbe. Az 1772-ik évi úrbériség alá vétel alkalmával az öszves családok száma tett 144 családot, ebből földesgazda 98, házzal bíró zsellér 29, házatlan zsellér 17; nemzetiségre nézve földet bíró oláh 62, magyar 16, háznélküli zsellér oláh 8, magyar 9, és így öszvesen oláh 83 család, magyar 61. A községnek ezen megalakulásától kezdve ezen egy század alatt alig történt érdemlegesebb és nevezetesebb eset, mint az, hogy 1829–1832-be rendeztetett, újjból felosztatott, s hivatalnokai időről időre személyben változtak, a község felgyarapodott, az oláh ajkúak megfogyatkoztak, s a magyar elem lett túlnyomó, mind számban, [min]d pedig vagyomban, hivatalnokait is a későbbi korból nevezhetni meg, így p[éldának] o[káért] a ref[ormátus] hitűeknél volt lelkész itt Kis János 38 évekig, azután Balogh István 2 évig, mostan pedig Soltész Lajos 19 év óta. A görög-keleti hitűeknél elébb bizonyos Ávrám, utána ennek fia Ávrám Theodor több évekig, mostan Lele János 4 év óta. A község jegyzői közzül emlékezetesek Hegyi József, ki utóbb a kisjenői főhertzegei uradalomban tisztartóvá lett, később Király Lajos, ki több évekig szolgált jegyzői minőségben, s így el is halt 1848-ban a forradalmi időszakban. Utána lett jegyző Vaniss Gyula, ki is e hivatalt vitte 1861 február hó utóljáig, ekkor pedig e sorok írója lett a nép általános akaratóval jegyzővé, s e minőségben szolgálja jelenben is ezen községet, ki az 1846-ik évben jött e községbe a ref[ormátus] iskolájába iskolarektorul, s azon hivatalt viselte

¹ Erdőhegy-Kisjenői Református Egyházközség, b.1. Jegyzőkönyvek. Presbiteri jegyzőkönyv (1814) 1847–1880, Iskolaszéki jegyzőkönyv 1880–1886.

² *Az illető tanítóból lett jegyző nem tudja a történelmet, mert a 17-ik századba itt már volt Erdőhegy refformátus] község, mellynek birtokosa Erdőhegyi György úr. Erdőhegy 1889. évb[en]. Pató Károly refformátus] lelkész.* (Későbbi megjegyzés az oldal alján.)

1861-ig, s így e községbe 23 éves hivatalnok. Érdemlegesebb tény még az, hogy az 1864-ik évben osztatott itt ki a közös legelőből mintegy 136 holdnyi szőlős föld, mely azonnal a lakosok által szőlővel be is plántáltatván, most szépen díszlő szőlős kertje van a községnek a Körös folyó partján.

Jelenlegi állapotja a községnek emelkedett, szorgalmas népű, fősúlyt a gabonatermelésre fektet, számlál mintegy 422 családot, ebből 322 család magyar, 100 p[edi]g román, 1433 lélek magyar, 567 oláh, összesen 2000 lélekkel. Az iskolába járó gyermekek száma mintegy 220, ebből magyar 160, oláh 60, a földes gazdák száma 135, a zselléreké 152, a házak öszeírasi száma 340. A marhák száma körülbelőlli változással 1550 kisebb marha, sertés-juh 2600, országos adó fizettetik évenként 4873 forint austriai értékben, az árvák pénze 11380 ft. o. é.[?]

A ref[ormátus] templom 291 láb magas a tenger színe felett, azaz 291 láb.

E folyó 1868-ik évben mint ezen községháza építése idejében országunk koronás királya, 1-ső Ferencz József, áldott jó nője, Ersébet, szeretett hazánk magyar miniszterelnöke gr. Andrássy Gyula, ezen kor bálványozott nagy emberei Deák Ferencz, Tisza Kálmán, Giczey Kálmán, ezen választókerület országgyűlési nagydíemű követe b. Simenyi Lajos, ezen vidék büszkesége. A megye szeretett főispánja a tetőtől talpig becsülletes és magyar szívé s szellemű Szende Béla, a megye 1-ső rendszerinti alispánja Nagy Sándor, az 1848-ik forradalom egyik mint másik bajnokai, de egyszersmind megszenvedői, a megye főjegyzője Tabajdi Károly szép tehetség, főszámvevője Szathmáry János, ügyes számvevő, urbán perekben alispán Spech Imre, régi hivatalnok, jósnő[?], jó lélek, a megye hálájára jogosított járási megyei számvevő Csolyty János szakavatott egyén. Ezen zarándi járás kedves főszolgabírája Ormós Sándor egyszersmind pécskai kerület országgyűlési követ, finom egyéniség, a járás kormányzatát helyette most vezeti bátyja, Ormós Péter f[ő]sz[olga]bíró, e megyében fiatal korától fogva hivatalnok – kivéven az 1850-es korszakot – tapintatos, [akban legerélyesebb hivatalnok e megyében ezen f[ő]szolga]bírói kerület megyei esküttje Ferku Sebők, tiszteletbeli eskütt Köpf György.

Ezen községnek jelenben fősúlyt költsönöznek a Pálfi-Bíró-Molnár-Tösér-Zöldi-Csáki magyar családok és a román Nyika család, melyek legnépesebbek, a község jelenlegi bírása Pálfi István, előljárók Nyika Juon, Pálfi Ferencz, Csáki Sándor, Nagy Sándor, Csáki Mitru, Bustye Juon, Tösér István, Rottár Juon és Mlágyn Mihály, községi jegyző Körözszy János.

Üdv-béke-áldás, megelégedés e községgel, virágozzék ebben az egyetértés, a gyarapodás emelje e magyar haza üdvére, éljen a haza!!!

Kelt Erdőhegyen Sept[ember] 14-én 1868 az előljárók nevében Körözszy János jegyző

Ide igtatta Soltész Lajos mk. akkori ref[ormátus] lelkész.